

Mustjärven koulu 1905—1985

MUSTJÄRVEN KANSAKOULU 1905 - 1985

Tukkapöllyjä on jaettu tämän kylän väelle jo parin sadan vuoden ajan lukutaidon opettamiseksi. Lukkarin ja kiertokoulun opettajain johdolla muutaman vuoden välein annettu lyhytaikainen lukemisen opetus muuttui kansakouluksi 1800-luvulla. Kansakouluasetus vuodelta 1866 määräsi kaikki kansakoulutoimen lopullisesta järjestämisestä Uno Cygnaeuksen periaatteiden pohjalta. Asikkalaiset anoivat 1872 senaatilta 800 markkaa tulevaa kansakoulua varten, eivätkä saaneet. Neljä vuotta myöhemmin yritettiin rahaa viinanmyyntiverosta, mutta se meni kirkon rakentamiseen. Pastori Walleniusta kehoitettiin opettamaan itse lapsia, jos sitä halusi, eikä hänen sallittu lisäävän kuntalaisten kuormaa. Mutta Wallenius ei antanut periksi ja sotarovasti Pettersson ehdotti kouluveroa, 40 penniä vuodessa isänniltä ja emänniltä. Kuntakokous määräsi veron ja lisää rahaa saatiin viinaverosta. Vesivehmaan Ruukaalan tuvassa alkoi 1877 poikakoulu ja tyttökoulu taas Kurhilassa. Vuonna 1888 saatiin koulut Urajärvelle ja Kalkkisiin. Seuraavan vuoden piirijakoasetus määräsi koulun perustettavaksi jos piirissä oli 30 lasta. Mustjärven kulmalla kyllä oli, mutta 15 vuoden riitojen jälkeen vuonna 1904 saatiin tarkastajan läsnäollessa sopimus myös Mustjärven koulupiirin perustamisesta ja niin aloitettiin kansakouluopetus Mustjärvellä 1905, eli 80 vuotta sitten.

Koulun sijoittamisesta käytiin ankara keskustelu. Keltaniemeläiset halusivat sen Sirkkulahteen ja mustjärviset Tientaalinmäelle,

./..

joka paikka, Kivilaakso, Riuttala, Lystintöyry, voitti äänestyksessä Urajärven Hugo von Heidemannin omistamien manttaalien äänillä, mutta sinne ei koulua koskaan rakennettu. Koulu aloitti J.K. Ala- Pietilän tuvassa vuonna 1905, siirtyi 1911 Ala- Kartanonmäen päärakennukseen ja sieltä vuonna 1915 valmistuneeseen Sepänmäellä sijaitsevaan Mustjärven koulurakennukseen, tähän taloon. Tontti oli ostettu vuonna 1912 ja 1914 aloitettu rakennustyö seurasi "miesopettajakoulun mallipiirrustusta numero seitsemän." Koulu vuorattiin 1920-luvulla ja peruskorjattiin 1960-luvulla ja toimi alkuperäisessä tehtävässä kevääseen 1978.

Koulurakennuksesta ja sen vaiheista kuulemme eri kertomuksen. Minä aion nyt keskittyä valokuvien, omien muistikuvien ja entisten koululaisten kertomiin vaikutelmiin tästä omasta ensimmäisestä opinahjostani.

"Te kysytte miksi mä aikonen,
kuulkaa nyt mä kerron sen.
Ei raha ja rikkaus onneen vie,
tie ahkeran työn on siunattu tie."

Näin aloitin äitienpäivärunon yli 40 vuotta sitten tällä samalla paikalla. Se, että sanat ovat säilyneet mielessä, kuvaa koulun ratkaisevaa merkitystä ihmisen elämässä. Meillä jokaisella on varmasti samanlaisia muistoja

1910- ja 1920-luvuilla oli Mustjärven koulussa 50 - 60 oppilasta, eikä määrä 1930-luvullakaan paljon muuttunut. Keltaniemeltä Rautioharjuun, Uitolta Pyhäjoenmäelle ja Lahnalammille vaellettiin

aamuin ja illoin, sateessa ja tuiskussa; jaloin, suksin ja polkupyörin - kouluun ja takaisin. Uiton Arvo tuli omalla hevosella, olihan koululla talli hevosille. Linja-autovuoroja kulki 1930-luvulla seitsemän, joka arkipäivä molempiin suuntiin. Meille koululaisille tulivat tutuimmiksi Vesasen Auto, Anttilan kuljettamana sekä Toivosen Erkin ja Eemelin vuorot, kun taas postiautossa oli hieman ylhäisen viraston tuntua. Linja-autoja käytettiin tosin vain poikkeustapauksissa, ei ollut varaa uhrata markkaa matkoihin. Sillä markalla saattoi ostaa makkaranpätjän Hakalan Villeltä ja Sannilta, joiden kauppa olikin vakio pysähdyspaikka. (Osuuskauppa oli silloin vielä Haarasissa.) Menomatka sujui 1,5 tunnissa, mutta paluumatkaan tahtoi mennä kaksikin. Piti nahistella Pyhäniemeen ja Kartanonmäen kautta menevien kanssa. Silittää Saarikon Ulla-koiraa, katsoa kaloja Lyytikän ojasta ja loppumatkalla pelotella Hilkkää ja Airaa Putsin Jussin haamulla.

Koulun portin takana pihan kaivo ja ulkorakennukset tulivat tutuiksi. Järjestäjät kantoivat puita uuneihin. Kuvataulut seinillä, jykevät pulpetit koulun perustamisen ajoilta ja alakoulun seinähöyläpenkit jäivät mieleen. Parvella kuivuivat laudat ja keskeneräiset käsityöt ja hiekkalaatikkoon harjoiteltiin ensimmäisiä numeroita. Rihvelitaulut palvelivat piirustustunnilla elämäni ensimmäisten taideteosten pohjana. Kun en saanut valkoisella liidulla sadetta syntymään, käytin väriliituja, vaikka se oli ankarasti kielletty. Vuosien jälkeen tunsin vielä oman tauluni niistä sinisistä väri liitupisteistä, ne eivät lähteneet edes pyyhkimällä pois. Mene ja tiedä - minne ovat rihvelitaulut hävinneet.

Opettajista tekivät Mustjärvellä pisimmän päivätyön Elvi Kivinen yli 20 vuotta, Muuriaiskankaat ja Veera Ruokosalmi puolitoistakymmentä vuotta ja Pietilän Elsa ja Mustosen Hilja vuosikymmenen. Heistä jokaisesta voisivat omat oppilaansa kertoa muistoja vaikka millä mitalla. Heidän merkityksensä kylän todellisina kansankynttilöinä sanan parhaassa merkityksessä, varhaisnuorisotoiminnan vetäjinä, juhlien järjestäjinä ja ystävinä on merkinnyt tälle paikkakunnalle sen pysymistä mukana kehityksessä ja sivistyksessä.

En aio unohtaa myöskään veiston opettajia Kivisen Anttoa ja Liuntolan Erkkiä. Antto otti tehtävänsä niin tunnollisesti, että alkoi 1940-luvun alussa saapua opetustehtäviin jo aikaisin päivällä kunnes jäi kokonaan sinne yläkoulun opettajan kamariin ja silloinen neiti Elvi Järvinen muutti nimensä Kiviseksi. Anton opetus tähtäsi vahvaan puutyöhön ja vieläkin ihmettelen millä keinoin hän sai minutkin ohjatuksi tekemään puukauhan kymmenvuotiaana; elämäni ensimmäisen ja viimeisen.

Koulu on mustjärveläisille ollut paitsi lukemaan oppimisen ahjo, myös yhteinen kokouspaikka ja juhlien pitopaikka. 1930-luvulla koulun lippu, ainoa kylässä, kokosi äidit keväiseen äitienpäiväjuhlaan, jonka ohjelmaan pantiin paljon työtä ja vaivaa. Oman erikoisen merkityksen saivat nämä juhlat sota-aikana, jolloin yhä useamman äidin tumma puku ja musta huivi kertoi siitä, että joku perheestä oli kaatunut isänmaan asialla. Yhteisesti näitä surtiin ja muisteltiin. Virtasen Vilho, Niemelän Niilo, Paljärven Veikko, Uiton ja Haarasten Matit, Savisen Väinö, Kesulahden Sipi, Salmisen Wiljami ja Vilho, Rekolan Sipi, Pyhäjoen Tauno, Rantasen Eino, Riihelän Uuno ja Heimanin Tuomas olivat koulutovereitamme. Äitienpäiväjuhliin kuuluu myös muisto siitä jättiläishauesta, joka Liuhtolan Lahnalammesta pyydystettiin ./..

koko kansan kalakeiton aineksiksi. Useimmat tässä salissa mukana olleet ovat osaltaan aloittaneet taiteilijauransa näissä äitienpäiväjuhlissa. Varhaisnuorisokerhot ennen sotia, näytelmäkerhot, kutomakoulut ja muut kylän yhteiset tapahtumat ovat löytäneet täältä kokoontumistilan ja aidon opettavaisen ympäristön. Ilman koulua ja koulutilaa ei yhteistyötä olisi syntynyt.

Ensin lopetetaan koulu, sitten loppuu kauppa ja sitten viedään posti. Tämä on ollut kylien katkera kehitys viime vuosikymmenellä. Liian myöhään havaittiin syrjäkylillä, että kehityksen mukana pysyminen olisi vaatinut voimakasta paikallista heräämistä ja taistelua oikeuksien puolesta. Mustjärvellä on enää jäljellä posti ja koulutalo, mutta niistä onkin sitten pidettävä kiinni. Ympäristövoimat eivät ole muuttaneet alkuperäistä tarkoitustaan. Muutamaa viikko sitten nähtiin paikallislehdessä otsake:

"Särkjärven koulu saatiin vihdoinkin myydyksi" - niin kuin se olisi jokin onni, että paikkakunnalta vietiin sen ainoa kokoontumistila.

Vuosikymmenien aikana talouselämässä tiukasti mukana olleena monien satojen työntekijöiden työllisyydestä vastanneena ja vastaavana uskallan sanoa, ettei kukkopillipajalla ratkaista kylän talousongelmia. Kehitystä on tapahduttava kaikilla tahoilla.

Mustjärvi on muuttumassa maaltapakovaluuta maallepaluualueeksi.

Uskon, että muutaman vuoden kuluttua yhä useampi löytää täältä ympärivuotisen asunnon josta käydään töissä. Sitä tapahtuu jo nyt.

Koulu tontteineen on ainoa kunnallinen laitos tällä alueella.

Eikö olisi järkevää käyttää se esimerkiksi vanhusten talojen perustamispaikkana?

Kesäisin Mustjärvellä on satoja asukkaita enemmän kuin talvella. Nämä mökkiläiset ovat juurtuneet näihin maisemiin yhtä kiinteästi kuin kanta-asukkaatkin. Joukossa on kaikkien ammattien harjoittajia, yhteiskunnan koko kuva. Olisiko jo aika koota näiden kesäkyläläisten voima kaikille yhteisten päämäärien hyväksi vaikkapa lauantai-talkoiden merkeissä. Kuntahan luonnollisesti ojentaisi auttavan kätensä tällaisen idean rahalliseksi tukemiseksi.

Meillä on nyt Mustjärven kansakoulutyön 80-vuotisjuhla, koulutalon 70-vuotisjuhla, koulun lopettamisen 7-vuotismuistojuhla. Haluamme kaikki lämpimästi kiittää kylätoimikuntaa tämän ainutlaatuisen tilaisuuden järjestämisestä.

Kiitollisina toteamme saaneemme koulumme kautta arvokkaan elinikäisen lahjan, lukutaidon, jonka avulla koko maailma on ollut ja on meille avoin.

Koulutoverimme, koulun pitkäaikainen toimihenkilö, Tuomisen Toini, on "Asikkalan lauluun" tämän juhlan kunniaksi riimitellyt lisäsäkeen, joka olkoon meidän kaikkien lahja kotipitäjällemme ja koulullemme.

"Nyt menneitä vuosia muistelen vain,
mä koulusta neuvot ne parhaat sain
ja vuosien mennen mun mielessäni,
ne helminä kirkkaina säilyvät näin"

MUSTJÄRVEN KANSAKOULUN OPETTAJAT

I

JALO TOIVO SILVONEN	1905 - 06
ARVI ARVID MÄKINEN	1906 - 10
SIINTO ARMAS NIEMINEN	1910 - 13
SETH SAMUEL VESA	1913 - 18
JOEL VIRMAJOKI	1918 - 22
SOFIA RISSANEN	1922 - 25
VEERA RUOKOSALMI	1925 - 39
EINI TELLERVO RUUSKANEN	1939 - 40
ELVI MARIA KIVINEN	1940 - 61
IRMA HELENA MUURIAISKANGAS	1961 - 75
SEKÄ PERUSKOULU VUOTEEN 1978	

II

HELMI VILHELMIINA PELKONEN	1927 - 34
ELSA MIRJAM PIETILÄ	1934 - 45
HILJA MUSTONEN	1945 - 54
KALEVI JOHANNES PULKKANEN	1955 - 56
LEILA VATKA	1956 - 57
VILHO OLAVI MIETTINEN	1957 - 58
JOUKO ILMARI MÄKELÄ	1958 - 61
MAIJA TUULIKKI LIPIÄINEN	1961 - 62
OHTO ILARI KOSKINEN	1962 - 69
MATTI JUHANI PELLERVO MUURIAISKANGAS	1963 - 75
SEKÄ PERUSKOULU VUOTEEN 1978	